

ÀR CHORN-BOUD

KANNAD MIZIEK

Kevredigez ar "BLEUN-BRUG"

Pajennad Breuriez-Vreur ar Brezoneg

Notes grammaticales sur le breton vannetais, gant P. G., eur c'haierad a drizek pajenn eildournskrivet (polycopié);

L'épopée irlandaise, gant G. Dottin (Paris, La Renaissance du Livre).

Displeget e oa bet aman, er miz diweza, eveziadennou an aotrou Ernault diwar-benn ar yez lennek. Unani a venner da genta er yez lennek unvan Leon, Treger ha Kerne. Lezet e vezò er-maez, bete gouzout, yez Gwened. A bouez eo evelato klevout diwar-benn stad yez Gwened ali eur yezadourour barrek evel m'eo P. G., o veza dreist-holl m'en deus savet e-« Notennou », evel m'hen lavar e digor e skrid, e sell eus ar yez lennek.

**

A-hend-all, Leoniz ha Tregeriz a hello ober o mad eus meur a gentel gand P. G. En eil pajenn, er pennad « Pronoms et adjectifs infixes de la première et de la seconde personne » e tiskouez splann e tleer digemma etre *da* hag *ez az*. E Leon ez oar tuet d'o c'hemmeska, da lavarout, da skouer, *en da di* e lec'h *ez ti*.

Pelloc'h ez eus eur pennad a bouez diwar-benn ar verb *gout, gouzout* « savoir ». Leoniz adarre a zo re duet da zilezel *goun* (pe *gouzon*), *gouzout, goar...* evid ober atao en o lec'h gant *gouezan, gouezez, gouez...* Heman, eme gant reiz P. G., a zo anezan eun amzer-vreman-voaz (présent d'habitude); ober gantan hepken pa c'hellfed ober gant *bezan, bezez, bez...*, ha dreist-holl goude *pa ha mar: pa ouezan, mar gouezan*.

Er bajenn da heul, eur pennadig diwar-benn an amzer-voaz *bezan, bezez, bez...* a vo kentelius da Dregeriz, techet ma 'z int d'ober a-dreuz gant *ben ha bijen* e lec'h *bezan, bezez...*

Er pennadou gouestlet d'ar gevreadurez (syntaxe):

« Conditionnel, subjonctif, infinitif », ez eus diwar-benn
ober gand an doareou-verb (modes) el lavarenou sujet
traou talvoudus d'an holl skrivanierien.

**

N'helle ket tremen P. G. hep merka d'ar skrivanierien
penna si a zo e yez Gwened, eur si a weler anat iveau e
yez Treger-Guelo: emaint o ſikla eus doare-kendastum
(forme synthétique) ar c'hetieg evit mont da zoare-di-
zastum (forme analytique) ar galleg.

Ac'hano kollou a dispiegadur personel o verbou, o veza
n'eman ken nemeur boaziet ganto. Ha damgollet war eun
dro an dispiegaduriou gand ober, emoun, bez' a zav diou-
to kement a finv, a vuhez hag a nerz e Yez Leon manet
ma'z eo gwirion d'an doare-kendastum.

An araogenennou (prépositions) iveau a zo gwall-dizet.
Emaint o tenna gant Gwenediz ha Tregeriz, gant Kerne-
viz iveau zoken, da stumm skort ha diuvez an araogen-
nou galleg.

Evitan na bouez ket P. G. war ar gwiridig-se, hen di-
guz a ra spis d'ar skrivanierien e dibenn e « Notennou ».
— E beg ar skourjez eman an douchenn. — Nemet

**

1° — Gwaz a ze, ne bleustr ket a-walc'h en e guzuliou
gand unvaniez ar yez. Da skouer, pa na fell ket d'ezan
digemerout *karis* evid an amzer dremeret-striz (passé dé-
fini), a zo en argoll e Gwened. En tu-hont m'eo reiz,
boaziet eo en holl yezou brezonek: kemblaeg, kerneweg
ha brezoneg Breiz-Izel. En hano an unvaniez e tleer hen
harpa.

2° — E lec'h trei e zellou, evel ma ra, ouz yez Treger
hepken, e ve gwell d'ezan en em reiza kentoc'h diouz ar
yez unvan bet studiet gant hor Breuriez-Veur hag enni
evel eun diverra a Leon, Treger ha Kerne.

3° — An eurvad hon eus da gaout bremen eur ge-
laouenn-gelc'h « Gwalarn », gouestlet penn-da-benn d'al
lennegez unyan. Hogen

Eun oberour
A daly kant lavarour.

Gwella d'ober daoust ha na vefe ket ma karfe skrivanie-
rien Wened rei o anoiou da « Walarn » en em vod endro
d'ezan « oberourien » hol lennegez unvan? Skrivent a-
heljiganta gand ar re-all, o tostaat kement ha m'hallint o
doare-skriva ouz reiz-skrivadurez ar yez unvan hag oc'h
ober o gounid eus an holl berziou-mat a gavint en o
c'henlabourerien. E-keit ha ma skoueryint ar re-man war
berziou-mat Gwened a zo iveau eus ar brava. Evel-se e

c'hellfe yez Gwened dizarbenn an dilignezi o vont war
wellaat dre an hent reiz, ha rei skoazell d'eomp d'ober
kemend-all, n'eo ket e sell a Leon, a Dreger pe a Gerne
hepken, hogen e sell eus araokaat Breiz a-bez hag he yez
vrôadel.

— ♪ —

Daou vloaz 'zo e voe embannet eul levrig a bouez dis-
par evidomp dre ma tigore, evel pa laverfen, war hon
ti Breiz, m'empomp re skoachet ebarz, prenestrou da ar-
vesti en diavaez ouz al lennegez keltiek dre ar bed-holl.
Les Littératures celtiques eo hano al levrig-se, gand an
atrou Dottin (Paris, Payot, 1924).

Setu m'eman an atrou Dottin o paouez embann eul
levr nevez all a rao d'eomp ober kammedou war-raok
adarre: *L'Épopée Celtique* (Paris, Renaissance du Livre).

El levr-man e kavor, trôet e galleg, eun teskad dibabet
diwar danevellou-meur Iwerzon: Emgann Moytura (kosa
danevell-engann a Gwalarn); — taol-brezel Loegaire; —
ganedigez Konor; — danevell pennmoc'h Mac-Datho; —
harlu mibien Usnec'h; — al lez graet da Findabair; —
skrapadeg biou Cualnge (kosa danevell-veur ar gwalarn;
eun diverradur anez i brezoneg diwar notennou an ao-
trou Dottin a zo bet moulet war *Groaz ar Vretonec*; —
klenved Kuc'hulain hag oaz-meur Emer; — drouk-laza-
denn mab Aife; — drouk-lazadenn Kuc'hulain; — Find
hag an teuzed; — tec'h Diarmaid ha Graine (bet emban-
net e brezoneg gant *Gwalarn*; — herberc'hlec'h bihan
Allen; — an hemolc'h e Sid-ar-Maouezed-kaer; — dane-
velli Baile flour-e-lavar; — maro sant Kellac'h; — gwele-
digez Mac Conglinne.

**

Da zigeri al levr ez eus ouspenn eur pennad kent-skrid
kentelius meurbet diwar-benn danevellou-meur Iwerzon:
— penaos e voent dizolöet da heul ar studiou war ar
yezou keltiek embreget gand an Alaman Zeuss hag e zis-
kibled; — stumm kevredigez (société) ar Geltaid en hen-
amzer-ze; — pe berz a vez graet enno d'ar mojennou-
marz ha d'ar c'hreansou kristen; — an doareou a zo
anezo; — penaos ez int frammet, o neuz hag o zalvoude-
gez e-kenver al Lennegéz; — pe levezon o deus bet warno
al lennegeziou-diavaez.

Diwar-benn eun nebeut poenhou, evel lezennadurz an
dimeziou; stumm an tiez, an adfiez hag un tachenou
en-dro d'ezo; stumm an herberc'hlec'hion (pe hostale-
riou); goueliou ha bodadegou-meur Iwerzon, hag all, ez
eus diskleriadur en *Notennou diwar-benn ar Geltaid koz*
(er pennadou X ha XII dreist-holl), a vez a skoazell
vras evit lenn an danevellou-meur.

En eul levr all gand an atrou Dottin, *Manuel d'irlan-
dais moyen* (diou gevrenn: yezadur, skridou ha geriadur,

Paris, Champion), e kavor eun teskad pennadou en iwer-
zoneg a zo bet trôet e galleg eun darn anezo el levr
« L'Epopee irlandaise ».

**

Setu eno, a drugarez d'an aotrou Dottin; peadra d'eomp
da gemer eun damskeud eus kosa ha kaera lennegez hor
Gouenn, ha zoken eus ar yez anezi. Kosa ha kaera lenne-
gez ar Gwalarn ez eo ouspenn, hag e vefemp diou wech
kablus mar chomfemp hep he studia. Trugarez ha ben-
noz-Doue, en hano Breiz, d'an aotrou Dottin en deus rôet
d'eomp evit hen ober leviou ken talvoudek!

E dibenn e levr « Les Littératures Celtes » e welan
e c'haly an aotrou Dottin labourerien da bark ar studiou
keltiek « puilh an eost warnan ha rouez an eosterien ».

Eman amzer-da-zont hor Breiz stag ouz hini hor Yez.
Marvet ar brezoneg ne vo ken a Vreiz! Hogen dilezet ha
dismeganset gand ar renerien, flastret etre daou genvaen-
milin ar skolioù kristen ha digristen, eman ar brezoneg
o vont da goll ma na gavomp ket prim-ha-prim an tu
d'e adsevel en e vrud. N'eus tu ebet d'hen ober, avat,
nemet dre ar studi hag al lennegez. Sevel eul lennegez
dellezek a Vreiz, e yez Vreiz ha war zanvez Breiz a ran-
komp ober mar karomp savetei Breiz.

Eun harp dispar a gavimp evit se en hor Skol-veur Roa-
zon. Gwelloch' keleñner n'oufemp kavout war al lennegez
iwerzonek egred an aotrou Dottin, ha war al lennegez
kembraek egred an aotrou Le Roux, diskibl d'an aotrou
Loth. Unani a ran va mouez gant hini an aotrou Dottin
evit gervel d'ar studiou keltiek e Roazhon hor yaouankiz
Vreiz.

Sekretour ar Vreuriez-Veur,
F. VALLEE.

Breuriez ar Brezoneg

I. — Konkour dre skrid evit 1926

DEVERIOU AR CHONKOUR

I. DEVER KENTAN :

Perak eo dileet d'imp karet ha miret hon brezoneg ?
Ar re a gavo teir rîzon o devo 20 poent;
Ar re a gavo peder o devo 25 poent;
Hag ar re a gavo pemp o devo 30 poent.

7 pe 8 linenn d'an hirran. ~

II. EIL DEVER :

Kaout 5 krenn-lavar (proverbes) anaveet en ho par-
rouz. Skriva anê e brezoneg ha trei anê e galleg.
Evit pep krenn-lavar skrivet hep fazi ha troet mat :
5 poent.

III. TREDE DEVER :

Pelec'h ha pegouùz eo ganet ha marvel Sant Erwan ?
En pesort parrouziou eus eskopï Landréger en deus
tremenet epad e vue?
Pe da de e vez gouel Sant Erwan ha pardon Lan-
dreger ?

4 linenn: 15 poent.

IV. PEVAR DEVER :

Da be boent ha pelec'h en em ziskouezas Santez Anna
da Nikolazig ?
Kaout tri lec'h eo enoret enne Santez Anna en Breiz-
Izel.

Pe da de e vez gouel Santez Anna ?

5 linenn: 15 poent.

V. PEMPED DEVER :

DIOU DIVINADENN

I^e Ped devez a lakaio eur vel'houedenn evit pignat
e beg eur voger d'ezi 15 metr uheñher? Ar vel'houedenn
a bign pemp metr en de hag a ziskenn pevar en noz.
15 poent.

2^e Gant an nao niveren gentan, gret eun 1 2 3
dölen henvel ouz an hini a zo aman, en eun 4 5 6
hevelep doare ma kavfet ar gont 15 en eur 7 8 9
gontan eus an eil penn d'egile.

- a) A-glei da zehou ;
- b) Eus an nec'h d'an traon ;
- c) a groaz.

15 poent.

VI. C'HQUECH'VET DEVER (d'ober pe da lezel).

An neb her graio brao, evit ar pez a zell an displega-
dur hag an doare-skriwan, a vo laket er gevrenn gen-
tan (1).

Danve. — Pegen brao ha pegen mat eo bevan war ar
mèz, e kichen bevan er c'hériou.

Ar c'horf, ar spered, ar galon ,an ene a zo gwell diouz
n em gaout war ar mèz, eget er c'hériou.

Ar c'horf; — yac'husoc'h eo d'ar skevent alan ar
gwez, ar yez, ar bleunioù ;

Ar spered; — deskamant a zo muioc'h e kér, met
sperejou eùn, poellek, diaze, a zo muioc'h war ar mèz;

Ar galon; — da galon ar c'houer ar mèziou a gomz
hag a gân war gant tòn dishenvel, diouz koulz ar blâ,
diouz doare al labouriou, diouz an tôlennou en em zis-
kouez d'e zaoulagad hag a sked bepred meurded ha ge-
ned Doue. E kér, safar an dud a voug pep mouez all;

An ene; — an natur a gelen an den, a frealz anean, a
laka kompozez e skianchou. Ar relijion a gord muioc'h
gant buhez ar mèziou.

Grêt diouz chom war ar mèz hag en ho pro Vreiz da
vevan; suroc'h e vefet da vevan evurus.

**

Breman, selaouet mat !

1) Evel warlene e vo dalc'het kont eus an doare-skri-
wan hag eus an doare-renkan (présentation) an deve-
riou.

2) **Evit kaout priziou, eo red bezan en « Breuriez ar
Brezoneg ».** Ar re n'o deus ket c'hoaz roet o hano a
c'hall hen kas raktal d'an O. Coeaign, Institution Saint-
Joseph, Lannion, gant ugent real da heul.

3) Lakaat, frêz, **en penn** pep dever :
a) An hano; — b) Al lezhano (prénom); — c) Ar
barrouz; — d) Ar gériadenn; — e) An oad; — f) Ar
skol oc'h enni, kristen pe laik.

(Ar re a zo èt ermêr eus ar skol a c'hall ive kemer
peurz er c'honkour, ma n'o deus ket c'hoaz 15 viâ).

4) An holl labouriou a renko bezan en em gavet gan-
nin da zivezañ a-benn ar **15 a viz gouere**. Kas anè
d'in d'an adres-man : **Monsieur l'abbé COCAIGN, Insti-
tution Saint-Joseph, LANNION (Côtes-du-Nord)**. La-
kaat, en tu pe du, a-ziavez d'al lizer : **Breuriez ar Bre-
zoneg.**

(1) Er miz a deu, e vo laket aman penôs e vo wiziet ar
c'honkour. Adalek breman, e c'heller, avat, stagant gant al
labour.

5) Warlene, daou o doa ankouet lakaat eun timbr-
post war o lizerou, bag e renkis paean dek kwenneg
evit kaout ane. Er blâ-man ar seurt lizerou a vezoz kaf-
set endro.

II. — Konkour e Santez-Anna

vit ar re, pôt ha plac'h, o do bet ar prijou kentan e pop-
rann-vro.

1. **Kân :** « **Bro goz ma zadou** ».

2. **Lennadeg ha diskleriadur :** Eur pennad eus eul
leor brezonek bennak.

3. **Istor :** Sant Erwan; — An Dukez Anna.

Piou a oa Richemont? — Pesorf servij e rentas d'ar
Frans? (Pa ve komzet eus Jann d'Ark, eur Breton a
zonj raktal e Richemont).

Tostaat a ra, bugaligou, ar mare merket evit digas
deveriou ar c'honkour. Reseveit e voit betek ar 15 a
viz gouere. Goude, ayat, e vezoz achi a-grenn.

Holl, moaryad, hoc'h eus kroget a du vat gant al la-
bour ba darn ac'hanoel, martze, a zo prest dija o re.
Ra welfont anè erfad ha ra digasfont anè kerken ha
ma vezont achi.

Ha breman, n'eo ket ta, bugaligou, a fell d'ee'h
anaout pesort digoll ho pe evit al labour grêt ganech.
Setu aman, berr ha berr ha skler mat. Digoret erfad
ho taoulagad ha lennet.

Evel m'hoc'h eus lennet en **Arvorig**. Breiz a zo ran-
net en pemp rann-vro. Hon rann-vro-ni 'eo hec'h anio.
« Rann-vro Treger-GoeloKerne ». Evit ar blâ, pep
rann-vro a roio prijou d'he bugale, ha goude, gant goue-
liou ar **Bleun-Brug**, an daou yugel an deskelan, da la-
ret eo, ar pôtr hag ar plac'h a vo bet da gentan en pep
rann-vro a vo kaset da Santez-Anna-Wened evit ober
eno, gant ar vulage a vo bet ive da gentan er rann-
vroiou all eur c'honkour neve. Eno, ar pôtr hag ar
plac'h a vo da gentan evit Breiz a-bez, o do neuze,
adarre, prijou dispar.

a) **Prijou roet gant Bleun-Brug Treger-Goelo-
Kerne da vulage rann-vro.**

Evel m'ho peus gwelet, bugale, er blâ-man a zo kalz
èsoc'h evit warlene. N'eus nemet an dever diwean hag
a c'hallfe lakaat unan bennag da za'han. Met evel ma
zo laret d'ec'h, ar re a garo ne refont ket an dever-ze
hag e vo grêt diou gevrenn eus ar vulage.

- 1) Ar re o devo grêt an never diwean;
- 2) Ar fe n'o devo ket grêt anean.

Kevrenn gentan. — Evel just, ar re-man o do prijou kaeroc'h. Muioch a boan o devo bet: dleet e vo d'ê eta eun digoll brasoc'h !

Setu aman ar prizou a vo roet d'ê; evit **260 lur** a zo anê :

Priz kentan :	50 lur
Eil priz :	40 lur
Trede priz :	30 lur
Peware priz :	20 lur
Pempvet priz:	10 lur

Eus ar 5^e d'an 10^e priz: eul levr a ugent real;
Eus ar 11^e d'an 20^e priz: eul levr c'houezek real;
Eus ar 21^e d'an 30^e priz: eul levr a eur skoed.

LENNIT PIZ

- 1) Ar re a rao an never diwean a dle ober ive an holl deveriou all.

2) Gwelloc'h e vefe ma rafent an never diwean **war eur bajenn distag.**

3) Ar pôtr hag ar **plac'h** a vo da gentan eo a yelo da Santez-Anna-Wened.

Neuze eta, ma vez an tri briz kentan da dri bôtr, na ielo nemet an hini kentan dioufe da ouelio ar B.-B.; ar plac'h a vo da gentan, diouz tu ar merc'hed a ielo ive. Eur pôtr hag eur plac'h a vo kaset, ha nam daou bôtr pe diou blac'h. — Vel just, kement bugel a garo mont a ch'ello mont da Zantec-Anna, ar muian ar gwellan, nemet ne vo nemet an daou gentan eus pep rann-vro a ch'ello kemer pers er c'henstrivadeg, e Santez-Anna, ha beaji war gont B.-B. o rann-vro.

Eil kevrenn. — Er gevrenn-man e vo ar re holl n'o devo ket grêt an never diwean. Kement-man a zo grêt evit ma challo, memez ar re yaouankan ac'hanoec'h, bugale, kaout eur priz.

160 lur a brijou a zo evideoeñh.

Priz kentan :	25 lur
Eil priz :	20 lur
Trede priz :	15 lur
Peware priz :	10 lur

Eus ar 6^e d'an 10^e priz: eul levr a c'houezek real.
Eus ar 11^e d'an 20^e priz: eul levr a eur skoed.
Eus ar 21^e d'an 30^e priz: eul levr a eiz real.

Breman, avat, eus ar gevrenn-man ne 'z aio hini ebet da Santez-Anna-Wened, da c'hellout kemer pers er c'henstrivadeg a vo eno.

b) **Prijou roet gant goueliou ar Bleun-Brug d'ar pôtr ha d'ar plac'h a vo da gentan evit Breiz a-bez.**

Ar pôtr hag ar plac'h eus ar gevrenn gentan o devo grêt ar gwellan deveriou a vo kaset eta gant Bleun-Brug Treger-Goelo-Kerne, da goueliou ar **Bleun-Brug** en Santez-Anna-Wened, ar 16 a viz gwengolo. N'o devo, evel just, netra da baean. Ar rann-vroiu all a gaso ive pep a daou vugel. Eun dék bennag a vo eta du-hont. Eur c'honkour lennadeg ha kan a vo grêt eno etreze. Gouellenet e vo ive eun draïg bennak digante diwar-benn.

ISTOR BREIZ : Sant Erwan; an dukez Anna; treo ès bras. Gouellenet e vo digante kanan « Bro goz ma zadoù » gant Taldir. Ha neuze, ar **Bleun-Brug** a roio peb a briz dispar d'ar pôtr ha d'ar plac'h a respoñto ar gwellan.

Roet e vo da bep hini anê :

- 1e 400 lur.
- 2e Eul levr kaér.
- 3e Eun diplôm.

Daoust hag ober goap eo kement-se, bugale???

EUR GER EVIT ACHUI

Setu eta, bugale, eur c'honkour hag a rajo d'ec'h pli-jadur. Grêt anezan gant kalz a aked; ha pegwir daou ac'hanoec'h a yelo da Santez-Anna-Wened da zifenn baniel Breuriez ar Brezoneg bro Dreger, labourit en hevelep stumm ma tevio ganimp ar maout. Pegen evurus ne vefet ket ar re a yelo da Santez-Anna! Pegen evurus ne vefe ket gante o ch'herent, ma klevfent laret, en fin ar gouel, o deus goneet ar viktor, viktor hag a vo enorus da c'honid rak eus peb rann-vro e tevio ar re wellan.

Labouret eta, bugale, labouret gant kalon !

Ha breman, en eur echui, lezet ac'hanoec'h d'hou-lenn diganech daou dra hepken ,rak awalec'h hoch'h eus da lenn dija:

1^e Da gentan, ch'hoant bras am efe ec'h afec'h holl d'an oferenn ha da gommunian da ouel Santez Anna. Pegwir eman ar goullenn-ze er c'honkour ec'h ouvesel holl pe da de en em gav. Gouellenet digani skuilh war-noc'h, war Breuriez ar Brezoneg, war Breiz a-bez be gwelian bennoz. Hi eo patronez hon bro, laret d'ei ober eur zell a drue ouz ar vro fiziet enni ha lakat da skedi a

neve en kalon ar Vretoned an diou garante o deus gret dioute a-dreuz ar*c'hantvejou eur bobl dispar: karante Doue hag ar garante-vro.

2^e D'n eil, dalc'het da zfkour **Breuriez ar Brezoneg** da vont war arôk en eur glask d'ezzi bugale neve. Ma plij d'ec'h hon **Breuriez**, ho Preuriez, ac'hanta, sikourel anezzi da ober vad endro d'ec'h en eur rei anezzi da anaout d'ar re ha n'o deus ket c'hoaz klevet komz diouti. Alles e lâran d'ec'h kement-se. Hen lâret a rin c'hoaz.

Mignon ar vugale.

**

KEF BREURIEZ AR BREZONEG

Ar c'honkour-man a vo grêt e Leon-Treger-Kerne-Goelo hag e Gwened.

Eur c'hef a zo gret evit dastum skoazell ha gellout hepken rei prijou, met e kerz ar blâ penn-da-benn, asten ar miulan ma vo gellet **Breuriez ar Brezoneg**. Red vîje da **Vreuriez ar Brezoneg** gellout rei 10 skoed, 50 lur evelise, forz pegoulz, d'ar parrouziou elec'h ma veze dastumet bugale evit deskî lenn brezoneg. Da bep hini da rei eun famm zikour ma kar gwelet ar yez o vevan, rak ar c'hrog a deu da vezan gwell denn etrezan hag ar galleg. Piou bennak a zigor e zaoulagad a wel eman koll ar yez koz.

Kaset ho skodennou :

evit **Treger-Goelo-Kerne**,
d'an O. Cocaign, 36, rue des Capucins, Lannion, C./C.
n° 88-18, Rennes.

evit **Kerne-Kemper**,
d'an O. Gô, kure Douarnenez ;

evit **Leon**,
d'an O. Dujardin, Saint-Renan ;

evit **Gwened**,
d'an O. Gall, kure Quiberon, C./C. 416-42, Nantes ;

evit **Breiz-Uhel**,
d'an O. Poisson, 8, rue de Corbin, Rennes, C./C. 8307, Rennes.

Ar skodennou a vo embanuet en hon feder kelaouenn, gant hanouï an donézonourien.

Gellout a rîr rei j've evit prijou all ar « Bleun-Brug », nemet merkan neuze war ho lizer 'vit petra e rôet.

— — — — —

Bilez hag e Vestr

Pezig=c'hoari en II arrest

ROLL AR CHOARIERIEN :

JAKEZ KOZ, 60 vlâ.
BILEZ, mevel, 34 vlâ.
JOBIG, miz Jakez koz, 12 vlâ.

Ar pez a dremen en eun ti war ar mèz.
Bilez a vo tort, strufet ha gwisket fall.

KENTAN DIVIZ

BILEZ, e-anan. Gwech an amzer, ec'h a da zellet da doull an nor.

Pa oan deut aman da vevel, an hini koz ac'hant a c'houlas diganin petra a ouien ober. Ha me lâret d'ean gwelan tra a ouien ober a oa laerez, met laerez dre finese, evel eun den savet mat, laerez gant onestiz. Ha setu hon dou grêt marc'h had evellen. Bean am ijé ma boed ha ma dilhad, 'vit ma labour; pae ebet, avat, nemet kement a c'halijen da dapout, dre finese.

Pemp mis treven 'zo abaoe: poan am eus bet o kaout ma boued, muioch'a boan c'hoaz o kaout ma dilhad, met o lakat ma born war gwennien ma zonton n'am eus ket bet a boan: betek bremen, gant ma holl finezeou, n'am eus paket netra.

Deut eo ha ne ra ken nemet ober goap ac'hanon. Beb eur ha bep momed, pan arru ganin: « Chanta! petra 'teus laeret d'in hirie? »

Vit lâret ar wirione, ne dec'h ket diwar ma choug; bepred e ve e lagad hag e skouarn war evez ouz kement a ran hag a lâran. Goudé labourat 'vel eun aeval, n'am bevez na dilhad da c'holo ma c'hroc'h, na boued da gargan ma c'ho.

O sellet ouz eur bragoù 'zo gantan war goubl e vrec'h.

Ya, setu aze gwellan 'm eus da lakat da vont disul Par pardon! Chouï ra eur bragou gant an dra-ze? Seiz toull kontet mat a zo ennan! Ha sez pesel! N'eo ken henvel ouz netra! Our petra, me 'c'houlenn ganac'h, 'vo henvel an hini a wisko anean!

Eur vioc'h hon devoa: an de all, e kasas ac'hanon da werzan anei, war digare oa re ger da zerc'hel, ha bremen ec'h omp heb aman na lêz. 'C'han da begoulz? Pre net e vo, emean, pa ne vint ket re ger! Met bep sun e vent kavet re ger gant ma zonton.

Ah! Setu aze eun dostenn! Setu aze eur c'hrug-sec'h!
Setu aze eur bizied ar gernez!
Are'hant en deus abaoe amzer Matuzalem, aour hag are'hant! Ah! Heman n'en deus ket kaset e aour d'ar bren-

zel! Chomet int sioul er gér, ha breman eman o vernian paper warné!

Ha laret n'on ket 'vit kaout krog e lost eur gwenneg hepken!!

N'eus forz, n'in .ket ac'han, na pa renkfen bale noaz ha diarc'hen, ken am o distaget eur gwenneg bennak diouz ar c'hoz skraper koz-man!

Hirie e teu e vèrer bras da baean anean: mil skoed 'n eun dornad! Ma 'm befe krog er re-ze! Danzeez em eus eun dro. Gwelet e vo 'benn e-berr pesort fin a vo d'imp.

Daoust pelec'h eman tonton Jakez?

Mont a ra erméz.

DIVIZ II

TONTON JAKEZ, *o tant sioulk. Sellet a rei ive erméz a greiz kózeal.*

Ha! ha! ha! ha! Aman 'man tonton Jakez... Ha! ha! ha! ha! Klasket en deus ober eun dro gamm da bakan e donton! Ah! kanfard!... Met tonton Jakez 'n eus bepred skouarn tano ha lagad lemm, ha, neb aon, e spered n'eo ket re dogn ive! Ah! kampinod! Neb aon! Arru eo hir e zent; kregi start a'reio, mar gell. Mil skoed! Neb aon!

Daoust petra eo an dro-ze? Lakomp e klevin an dra-ze gantan! Arru eo ar pôr gant e vragou!

DIVIZ III

TONTON JAKEZ, BILEZ

BILEZ

Ouz ho klask e oan, ma zonton!

TONTON JAKEZ

Me oa o klask ac'hanout ive, neb aon! Netra peus laeret d'in hirio?

BILEZ

Na rit ket a c'hoap! Goût awalc'h a rit c'houi n'oc'h ket eun den hag a ve gellet da laerez.

TONTON JAKEZ

Me grede koulkonde, diouz da glevet, e oas eur pôtr fin?

BILEZ

Bet on, met n'on ket ken abaoe 'm eus kavet finoc'h evidon.

TONTON JAKEZ

Finoc'h evidout?

BILEZ

Ya; ma vjje an holl henvel ouzoc'h, n'hallfe laer ebet beyan. Me renko klask eur vicher all.

TONTON JAKEZ

Koulkonde, me wel e teues da veza tort, hag an dud tort, emeze, a zo pôtred dilu!

BILEZ, o tiskouez e dort.

Ya, setu aze kement am eus goneet en ho servij!

Pec'hed ho peus oc'h ober goap; rak ma teuan tort, eo en abeg ma ne roit ket d'in ar pez zo dleet.

TONTON JAKEZ

Ne roan ket d'it ar pez 'zo dleet? Daoust ha ne 'z pevez ket boued ha dilhad?

BILEZ, o c'hoarzin trenk.

Boued? Pesort boued? Dilhad? Ha! ha! ha! Setu aze, da vihanan, eur pez dilhad, gwellan hini am eus! Dis-kouete aman d'in ho piz.

TONTON JAKEZ

Va biz? D'ober petra?

BILEZ, o lakat anean en toullou ar bragou.
Unan! Daou! Tri! Pever!...

TONTON JAKEZ, *o jachan e zorn.*

Ta! ta! ta! ta!

BILEZ

Gwell vije ganac'h kontan peziou ugent real! Ha meive! Met me n'hallan kontan nemet ar pez am eus, da laret eo, an toullou 'zo 'n em bragou!

TONTON JAKEZ, *feuket.*

Toullou? N'eo ket toullou eo a zo! Ha mar 'z eus toullou, N'eo ket te eo kemener an ourl,

A lak an tamm e kichen an toull, m'oarvat?

BILEZ

Ya dat peselia! Neuze 'ne vo ken outan nemet eur peseil penn-da-benn... Eur bragou neve a renkan da gaout!

TONTON JAKEZ

Eur bragou neve? Te a ra eur bragou fall gant hennez!
Me roio d'it, mar karez, kleo 'ta! unan eus va re goz...

BILEZ

Hag a zo c'hoaz falloc'h 'vit heman! Mirit ho pilhou, en han' Doue!... Ma n'am bevez ket eur bragou neve, ne reoc'h ket a c'hoap ac'hanon pelloc'h!

Eur bragou seiz toull ha seiz pesel a gavin forz pelec'h 'vi: ma gópr!

Mont ra 'trezek an nor.

TONTON JAKEZ, *goapaüs.*

N'ez ket pelloc'h! Aman 'z eus ouspenn gwerz eur bragou; met ret eo o gonit! Fae eo ganin rei boued, dilhad hag arc'hant d'eur genaoueg!

BILEZ, *drong ennan.*

Forz pegen genaouek oun, hepered oun barrek d'ober skol d'ac'h!

TONTON JAKEZ, *goapaüs.*

Gwelomp!

BILEZ

Setu aze eur bragou...

TONTON JAKEZ

Eur bragou mat!

BILEZ

Lâret d'in 'ta petra lennit warnan?

TONTON JAKEZ

Netra 'bet, pa n'eus netra skriyet!

BILEZ

Eo! Sellit ervat...

TONTON JAKEZ

Ne welan seurt!

BILEZ

Red eo d'in 'ta ober skol d'ac'h... Sellet mat! Aman eo toull! Aman n'eo ket toull! Aman eo toull! Aman n'eo ket toull! Aman eo toull!

TONTON JAKEZ

Me wel an dra-ze a-walc'h!

BILEZ

C'hanta? Bremaïk ne welec'h ket? Anzav a rankit bremen eo toull ma bragou: Aman eo toull!

TONTON JAKEZ

Aman n'eo ket toull!

Derc'hel a reont evelse.

Ta! ta! Me ' gaso da dorz d'it d'ar gêr! Da vragou n'eo ket toull! Ne peus ket kaeroc'h da gontan d'in?

BILEZ

Gwelomp hag hen ne vourdin ket ac'hanoc'h!...

O 'n em zonjal.

Setu aman petra 'm oa grêt eur wech pa oan o teski ma micher... e ti ma eontr miliner.

Eun devez e weljomp mevel eur c'higer o tremen ouz toull ar porz, gantan war e ziouskhoa eul leue a oa o paouez prenan. Ha ma eontr ha lâret d'in: gouest out da laerez al leue-ze? — Ya, emean. — Kerz 'ta ha digas anean endro! » Vit lâret d'ac'h pep tra evel ma oa, tôlet am oa plê e oa eur c'hoz re votou koad e treid ar mevel. Ha bremen, petra ho piye grêt c'houi?

TONTON JAKEZ

Ne welan ket kaer dre penôs e c'halles laerez al leue war zigare e oa toull botou ar c'higer.

BILEZ

... Me ' dapas eur botou koad neve-flamm a oa o sèc'h'an e korn ar chriminal ha da droc'hant berr 'vit arruout 'rôk ar c'higer en eur valaneg en devoa da dreuzi. Er penn tostan, dre lec'h mac'h ee ebarz, me lezas eur votez koad; eben a gasis ganin hag a bôzis er wenojenn, er penn-all d'ar park. Ha bremen, c'houi ' oar petra c'hoarveas?

TONTON JAKEZ

Heu! Eun divinadenn eo da gont!

BILEZ

... Ar mevel a dôlas plê d'ar votez kentan. Hag hen ha chom 'n e zav: « Sell aze, emean, hag a rafe ma jeu, ma vije bet he farez ganti. Met petra rin-me gant eur votez hepken? » Hag e lezas anei eno. Arru er penn all d'ar valaneg, e kavas ar votez all, ar barez: « Dal! emean, eun den a chans oun 'velkent! » Hag hen ha teurel e leue war ar c'hlazenn ha mont da gerc'hat ar votez gentan. Me ne oan ket a-bell, hag a-benn ma tizroas ar mevel!...

TONTON JAKEZ

Ah! Kampinod!... E oas skampet gant al leue!

BILEZ

Deut eo ganac'h, ma zonton!... An de-ze e ris ma ran. D'abarde, setu mevel ar c'higer o tremen adarre gant eul leue all: « Hennez am bo c'hoaz! emon-me. » Penôs ho piye grêt, an dro-man, ma zonton?

TONTON JAKEZ

Fe, neb aoun, te c'houlenn trauou diganin!

BILEZ

... Mont a ris da guzat d'ar valaneg. Pa dremenas ar c'higer, war e giz, en em lakis da vlejal evel eul leue: « Ah! loenig paour! emean, aze emaout? » Hag e tizammas eus al leue oa gantan war e chouig, 'vit mont da ger-ch'at an hini 'oa kollet. Me, e keit-se...

TONTON JAKEZ

Ah! louarn! Te grogas war egile!

BILEZ, *goapaüs.*

Deut eo ganac'h adarre!

TONTON JAKEZ

Ya, met warnon-me e vankes!

BILEZ

Gwir eo! Warnoc'h n'oun evit kaout krog ebet! C'hoariet am eus troiou evelse, n'ouzon ket ped. Met, 'm eus aon, eo achu ganin!..

Eun dra hepken a c'houllan diganac'h: pa vin maro, rak gwelet a rit pegen kasti oun ha pegen dinierz, hag an tort-ze war ma c'hein ne ra bemde nemet kreski, bet ar vadelez da lakat pedi Doue evidon.

TONTON JAKEZ

Heu! heu! D'an hospital eo d'it mont, mar douit klanv! Me, neb aon n'on dileour d'it nemet a voued hag a zilhad!

BILEZ, *a geste.*

Nann, nann, ma c'hoec'henn ne chomo ket ganit!

TONTON JAKEZ

Petra c'hozmoles etre da zent?

BILEZ, *trist.*

Oun eun den dilezet, paour kez ma 'z oun.

TONTON JAKEZ, *o vont ermêz.*

Alo! alo! na oueles ket! Me rei lakat ober d'it eur bra-gou neve!

DIVIZ IV

BILEZ *a ya da zellet ermêz a bep tu.*

Aet eo endro! Eur bragou neve a laran-me ive! Kaeroc'h am bo mar deo gwir eo me eo Bilez!

Mont a rada wignal d'unan bennak.

Jobig! Deus aman!

DIVIZ V

BILEZ, JOBIG

Kleo, ma fôtr, pegement ar zizun az pevez digant da eontr d'ober da bôtr yaouank?

JOBIG

Pemp gwenneg, bep de kentan 'r blâ!

BILEZ

Eun tamm arc'hant a zo da c'honit evidout, mar karez; — sell, leiz da voned a wenneien!

JOBIG, bras e zaoulagad.

Leiz ma boned?!?!

BILEZ

E-berr, raktal goude ma vo bet mîrer bras da eontr o paean, pa glevi da eontr ha me aman o kôzeal, deus da doull an nor ha huch diou wech a bouez da benn: « Krog eo an tan er vereri! »

JOBIG

N'am bo 'met ze d'ober?

BILEZ

Netra ken.

JOBIG

Hag am bo arc'hant leiz ma boned?

Goustadik.

Eus arc'hant ma eontr?

BILEZ

Leiz da voned! Met dalc'h sonj ha tav!! Grik war ze!

JOBIG, o vont ermêz.

« Krog eo an tan er vîreri! » N'ankounac'hain ket.

BILEZ, goude sellet a bep tu.

Stignet eo ar pech. Ha breman, 'vel ar chaseer, gortozomp! (*O skei war e dort*). N'eo ket lâret e c'her diwean c'hoaz gant Bilez!

FIN AN ARVEST KENTAN